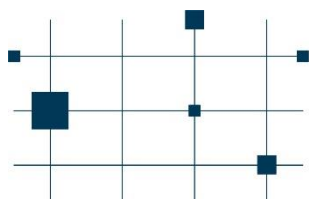

STRATEGIJA

starosti prijazne občine Žiri

2023

Slovenska mreža
starosti prijaznih
mest in občin

INŠTITUT
ANTONA TRSTENJAKA
ZA GERONTOLOGIJO IN MEDGENERACIJSKO SOŽITJE
ANTON TRSTENJAK INSTITUTE
FOR GERONTOLOGY AND INTERGENERATIONAL RELATIONS

Vsebina

1	UVOD.....	3
1.1	UMESTITEV, NAMEN IN OPIS STRATEGIJE	3
1.2	METODOLOGIJA PRIPRAVE	6
2	VSEBINSKA IZHODIŠČA IN RAZVOJNE NALOGE	8
3	PREGLED STRATEŠKIH CILJEV IN PODCILJEV	10
3.1.	Strateški cilji in podcilji.....	11
3.2.	Natančen pregled strateških ciljev ter potreb in izzivov na katere odgovarjajo	13
4	IDENTIFICIRANI UKREPI ZA URESNIČEVANJE STRATEGIJE.....	18
5.	REŠITVE IN NJIHOVO RANGIRANJE	25
6.	MEHANIZMI ZA URESNIČEVANJE STRATEGIJE	27
a.	LETNI NAČRT (LN)	27
b.	KADROVSKI VIRI	29
c.	FINANČNI VIRI.....	30
7.	EVALVACIJA STRATEGIJE	31
8.	POSTOPEK SPREJEMANJA STRATEGIJE.....	32
9.	PRILOGE	32
	Priloga 1: ŠTUDIJA za področje staranja in sožitja med generacijami v občini Žiri	32
	Priloga 2: Povzetek.....	32
	Priloga 3: Letni načrt 2024	32

1 UVOD

1.1 UMESTITEV, NAMEN IN OPIS STRATEGIJE

Občina Žiri se je odločila, da v naslednjih letih nadaljuje s svojimi prizadevanji in usmeri pozornost urejanju sodobne dolgotrajne oskrbe ter z njo neločljivo povezanima področjema zdravega staranja in krepitve nove solidarnosti med generacijami v času staranja prebivalstva. Pozornost temu področju je smiselna zaradi splošnih demografskih trendov po svetu in v Sloveniji – prebivalstvo se stara, v naslednjih letih pa se bo število starejših še skokovito povečalo.

Prizadevanja za kakovostno staranje v občini segajo že vrsto let nazaj, ko se je v okviru iskanja rešitve za lokalni dom za starejše, Občina Žiri priključila projektu Grozd majhnih domov; projekt, ki je bil zasnovan po najsodobnejših konceptih in kot tak ni predvidel doma kot »otoka sredi jezera« za določeno skupino občanov, ampak kot enega od programov za celostno dolgotrajno oskrbo v občini. Torej kot celosten projekt v okviru katerega občina poskrbi za vse svoje starajoče se prebivalce. V tem kontekstu se je občina v letu 2015 vključila tudi v program Svetovne zdravstvene organizacije Starosti prijaznih mest in občin (SPMO) in v slovensko mrežo starosti prijaznih mest in občin, ki jo koordinira Inštitut Antona Trstenjaka za gerontologijo in medgeneracijsko sožitje. Na pobudo Inštituta se je občina odločila stopiti tudi na pot mednarodnega povezovanja in je v sklopu projekta TAAFE nadaljevala z razvojem okolja za kakovostno življenje in zdravo staranje v kraju po najsodobnejših ugotovitvah iz tujine. Po zaključku projekta so člani lokalne akcijske skupine SPMO na občino naslovili pobudo, da občina nadaljuje s sistematičnim in trajnostnim delom na področju staranja v okviru izdelave strategije starosti prijazne občine in njenega uresničevanja. Pripravo strategije predvideva tudi program SPMO, ki sledi štirim ključnim korakom:

1. ugotavljanje potreb, želja in zmožnosti;
2. načrtovanje v obliki izdelave strategije;
3. uresničevanje strategije;
4. evalvacija uresničevanja strategije.

Strategija je torej pomemben mejnik na daljši poti prizadevanj lokalne skupnosti za kakovostno staranje in medgeneracijsko sožitje. Štirje koraki programa SPMO kažejo, da njegov namen ni pridobitev naziva, niti izdelava dokumentov, ki imajo sami sebi namen. Program SPMO spodbuja sistematičen in hkrati konkreten proces, ki pomaga lokalnim skupnostim postajati bolj in bolj starosti prijazne. Vsaka občina oceni, kaj mora in zmore storiti, da bo staranju in starosti bolj prijazna. Na podlagi te ocene si začrta strateške usmeritve in konkretne korake, ki jim v naslednjih letih sledi. V tej luči lahko razumemo neločljivo povezanost treh dokumentov: Strategije starosti prijazne občine Žiri

(ta dokument), Študije za področje staranja in sožitja med generacijami v občini Žiri (priloga 1 tega dokumenta) in Letni načrt 2024 (priloga 3 tega dokumenta).

Kot za vse težke in kompleksne probleme (na primer naravne katastrofe, okoljsko krizo) tudi za demografsko krizo velja, da lahko do pravih rezultatov pridemo samo skupaj: politika in uprava, lokalna in nacionalna stroka, civilna sfera in starejši ljudje sami. S tem namenom je bila ob vstopu občine Žiri v program SPMO ustanovljena lokalna akcijska skupina starosti prijazne občine Žiri (v nadaljevanju tudi LAS ali LAS SPO Žiri). To je skupina zavzetih predstavnikov zavodov, društev in organizacij v občini Žiri, predstavnikov občinske uprave Žiri in predstavnikov stroke (IAT) z namenom, da spremljajo stanje in potrebe, so-oblikujejo strategijo, usmerjajo uresničevanje strategije in skrbijo za izmenjavo informacij in reševanje skupnih vprašanj.

Poglejmo si kratek opis vseh treh zgoraj omenjenih dokumentov.

Študija za področje staranja in sožitja med generacijami v občini Žiri (priloga 1 tega dokumenta) odgovarja prvemu koraku programa SPMO – ugotavljanje stanja, potreb, želja in zmožnosti za področje staranja in medgeneracijskega sožitja. Študija vsebuje demografsko sliko občine Žiri, popis njenih programov, storitev in akterjev, sliko stanja na osmih področjih (sestavljeno iz strokovnih usmeritev po področjih in slike stanja v občini Žiri, na podlagi dostopnih podatkov, analize mnenj občanov in analize potreb in izzivov), identificiranih rešitev (ki služijo kot idejni načrti za akcijske načrte uresničevanja strategije) ter literaturo za nadaljnjo poglobljanje tem. Eno izmed dveh osrednjih poglavij, Slika stanja po področjih, obsega naslednja področja, prilagojena klasifikaciji svetovnega programa SPMO:

1. storitve zdravstva in oskrbe,
2. socialna vključenost in družabno življenje starejših,
3. medgeneracijsko sožitje,
4. informiranje in digitalno opismenjevanje
5. materialna preskrbljenost in socialna varnost,
6. infrastruktura, stavbe, bivališča in okolica,
7. prevozi
8. skrb za vključevanje, skupnost in celostni razvoj občine na področju staranja in sožitja v prehodu iz tradicionalne v post tradicionalno družbo.

S tem je študija izhodiščna točka nadaljnjih prizadevanj na tem področju, v prvi vrsti za oblikovanjem strategije, pa tudi za pripravo vseh naslednjih akcijskih načrtov in letnih načrtov. Obenem njena uporabnost presega ta namen. Strnjena teoretična spoznanja prilagojena razmeram občine Žiri spojena s praktičnimi usmeritvami so bogato gradivo za informiranje in ozaveščanje, za delo

delavnih skupin, orientacija pri snovanju akcij in posameznih aktivnosti tako v okviru dela SPMO kot za ostale deležnike, ki delujejo na področju staranja in sožitja v občini Žiri.

V pričujoči **Strategiji Starosti prijazne občine Žiri** je načrtana smer razvoja starejšim ljudem, družinam in vsem generacijam prijazne občine ter razvijanja sodobnih skupnostnih programov za to področje. Je podlaga za načrtovanje posameznih akcij v kratkoročni, srednjeročni in dolgoročni perspektivi, osnova za črpanje domačih in evropskih sredstev za investicije, osnova za vzpostavljanje potrebnih struktur za zdravo staranje, integrirano dolgotrajno oskrbo v skupnosti in krepitev solidarnega sožitja v njej.

Na začetku strategije je kratko poglavje o vsebinskih izhodiščih; opredeljene so tri glavne naloge, ki se jim strategija posveča: 1. humana, finančno in kadrovska vzdržna dolgotrajna oskrba občanov, ki so zaradi starosti ali dolgotrajne bolezni odvisni od pomoči drugih, 2. oblikovanje razmer za zdravo in kakovostno staranje tretje generacije, 3. vzgoja vseh občanov za solidarno sožitje. Rešitve teh treh nalog omogočajo uspeh skupnosti tudi pri četrti današnji demografski nalogi, to je ohranitev gospodarske vzdržnosti ob staranju zaposlenih, kateri se ta strategija ne posveča.

Osrednji del strategije sta poglavji tri in štiri, kjer so napisani strateški cilji, podcilji ter ukrepi. V tretjem poglavju se med drugim nahaja podrobnejši pregled podciljev z dodanimi izzivi in potrebami na katere odgovarjajo. V četrtem poglavju pa so za vsak podcilj identificirani ukrepi za njegovo uresničevanje. Vse to je sad dialoga med strokovnimi spoznanji in dobrimi praksami na eni strani ter mnenji deležnikov na drugi.

Prav tako je ključnega pomena poglavje pet, Rešitve in njihovo rangiranje. Same rešitve so, v obliki idejnih načrtov (ki služijo kot priprava akcijskih načrtov) zapisane v dokumentu Študija SPO Žiri. Izkristalizirale so se namreč tekom priprave strategije, skozi analizo stanja, pogovorov v lokalni akcijski skupini in ožji skupini ter s posamezniki. Rešitve se delijo glede na različne kriterije: prve so dolgoročne rešitve, ki potrebujejo več let za njihovo uresničevanje, druge so identificirane kot časovno občutljive in jih je potrebno reševati čimprej oziroma skladno z drugimi procesi na katere se navezujejo, tretje so rešitve, ki odgovarjajo na posamezne podcilje in četrte, ki so del programa občin vključenih v mrežo SPMO. V sami strategiji pa se nahaja rangiranje rešitev, kjer je povzetek izvedenega glasovanja rešitev za prvi letni načrt.

Poglavji pet in šest sta izvedbeni del strategije. Peto poglavje vsebuje rešitve in njihovo rangiranje, šesto pa mehanizme za uresničevanje strategije. Pri tem je posebej pomemben **letni načrt**, ki poskrbi za konkretizacijo strateških ciljev. V njem so zbrana vsa redna prizadevanja na področju staranja in sožitja za tekoče leto, tako tista, ki se iz leta v leto dodajajo kot nova. Napisana so v obliki aktivnosti, ki so tudi finančno ovrednotene. Prvi letni načrt, za leto 2024, najdete v prilogi 3 tega dokumenta. Sledi sedmo poglavje namenjeno evalvaciji uresničevanja strategije v praksi.

Na koncu so tri priloge, dve smo že omenili (Priloga 1: Študija za področje staranja in sožitja med generacijami v občini Žiri; Priloga 3: letni načrt 2024), priloga 2 pa je kratek povzetek. V slednjem je na parih straneh nekaj osnovnih podatkov o strategiji; narejen pa je v grafično privlačni obliki, namenjen širjenju osnovnih informacij.

1.2 METODOLOGIJA PRIPRAVE

Študija in strategija sta narejeni na temelju štirih virov. Prvi vir so mnenja občanov in ključnih deležnikov, drugi so za to področje relevantni javno dostopni podatki in občinski viri, tretji so pretekle raziskave, ki zadevajo področje starejših v kraju, četrti vir so svetovna in domača strokovna spoznanja in dobre izkušnje s področja gerontologije in medgeneracijskega sožitja, zlasti dobre prakse in program Svetovne zdravstvene organizacije *starosti prijazne lokalne skupnosti*, ki so povezane v svetovni in slovenski mreži starosti prijaznih občin in mest.

Vsi štirje viri so bili podlaga za strokovno sintezo in predhodno analizo, ki je temeljila pretežno na kvalitativnih metodah in je bila podlaga za voden dialog med tremi ključnimi skupinami deležnikov: občinsko upravo in politiko, lokalnimi civilnimi organizacijami in starejšimi ljudmi ter stroko na lokalni in širši ravni. Študija in strategija sta torej rezultat skupnega razmišljanja in usklajevanja vseh treh skupin. Pri tem gre za kombinirano raziskovalno metodologijo, ki sledi dvema principoma. Prvi je »od spodaj navzgor« – ta upošteva, kaj prebivalci občine Žiri na tem področju potrebujejo, kaj si želijo in hočejo ter kaj so pripravljeni in zmožni prispevati. Drugi metodični princip je "od zgoraj navzdol" – ta prispeva merila pristojnega upravnega in političnega vodstva ter sodobno strokovno znanje. Pripravo obeh dokumentov je vodil slovenski nacionalni Inštitut Antona Trstenjaka za gerontologijo in medgeneracijsko sožitje.

Prvi, najbolj pomemben vir so torej stališča občanov, ki so bila zbrana individualno preko vprašalnikov in skupinsko, preko delavniških srečanj, kjer so se lokalni akcijski skupini pridružili tudi nekateri svetniki in zainteresirani občani.

K sodelovanju pri raziskovalnih pogovorih so bili povabljeni predstavniki vseh organizacij, ki delujejo na področju staranja v občini, občinski svetniki, občinska uprava ter vsi občani preko javnega poziva v lokalnem glasilu Žirovske novice. Kolikor je bilo mogoče pa tudi osebno, preko članov lokalne akcijske skupine, programa Starejši za starejše, skupin starejših za samopomoč in skupine svojcev. Glavni namen je bil, da se vprašalnikov ne deli, temveč se s starejšimi pogovorimo in skupaj izpolnimo vprašalnike. Za voden pogovor so vsi sodelujoči prejeli navodila in list z zahvalo za sodelovanje, ki je bil namenjen starejšim s katerimi so bili pogovori izvedeni in je vseboval nekaj osnovnih informacij za

kakšno raziskavo gre. Odzvalo se je preko 50 občanov. Pri tem smo sledili principu kvalitativnega raziskovanja, kjer ni pomembno število vzorca, niti se ne išče reprezentativnosti vzorca, ampak gre za poglobljen razmislek predstavnikov ali starejših iz različnih skupin. Poskrbeli smo, da je bil vzorec čimbolj raznolik; od mlajših upokojencev, ki so še zelo aktivni do tistih, ki so obnemogli, njihovih svojcev; pozorni smo bili, da smo pridobili mnenja starejših iz okoliških vasi in mnenja starejših, ki spadajo v ranljivo skupino (živijo sami, so osamljeni, imajo nižji dohodek, so gibalno ovirani, ipd.).

Drug način zbiranja podatkov je bil preko delavniških srečanj razširjene lokalne akcijske skupine. Za pripravo strategije smo organizirali tri delavniška srečanja in eno srečanje ožje skupine. Na prvi delavnici (29. 6. 2023) smo po izvedenih prvih raziskovalnih pogovorih sestavljali prvo sliko stanja. Osredotočili smo se na dva vprašanja: a) Kaj v Občini Žiri na področju dela s starejšimi že deluje dobro? b) Česa si starejši ljudje v Občini Žiri še želijo, potrebujejo, hočejo? Tekom poletja smo zaposleni na Inštitutu ugotovitve s prve delavnice dopolnili še z analizo vprašalnikov in strokovnimi smernicami za posamezna področja. Nastal je prvi osnutek študije, ki je bil poslan članom razširjene lokalne akcijske skupine v pregled. Naslednji korak k opredelitvi strateških ciljev in podciljev ter definiranju prvih rešitev smo pripravili v ožji skupini (19. 9. 2023). V ožji skupini smo primerjali strokovne smernice in sliko stanja v občini Žiri ter na podlagi obeh izoblikovali strateške cilje in podcilje. Na drugi delavnici (17. 10. 2023) smo predlagane strateške cilje in podcilje predstavili še razširjeni lokalni akcijski skupini in jih skupaj z njimi prediskutirali. Z novimi spoznanji smo lahko dopolnili seznam predlaganih rešitev, ki smo jih na zadnji, tretji, delavnici (8. 11. 2023) pripravili za glasovanje za prvi letni načrt. Vzporedno s procesom priprave strategije so potekala tudi usklajevanja s predstavniki občinske uprave.

V proces priprave strategije starosti prijazne občine se je aktivno vključilo kar nekaj občanov in občank – dva občinska svetnika, štirje predstavniki občinske uprave, predstavniki in člani lokalnih zavodov, društev in organizacij (patronažna služba, Župnija Žiri, Rdeči križ Žiri, skupine starejših za samopomoč, Društvo upokojencev, Starejši za starejše, Društvo invalidov, Društvo kmečkih žena, Knjižnica Žiri, Zavod Generacije, SeneCura Žiri, LU Škofja Loka, skupina svojcev) in več zainteresiranih občanov.

2 VSEBINSKA IZHODIŠČA IN RAZVOJNE NALOGE

Staranje prebivalstva je eden najbolj perečih današnjih izzivov. Evropska komisija je že leta 2005 izdala Zeleno knjigo z naslovom *»Odziv na demografske spremembe – nova solidarnost med generacijami«*. V Evropi in ostalem razvitem delu sveta se manjša delež mladih in odraslih, večja pa se delež starejših ljudi. Po podatkih Združenih narodov se bo do leta 2050 na svetu podvojilo število nad 60 let starih ljudi, število nad 80 let starih pa bo leta 2100 sedemkrat večje kot leta 2017. Današnje staranje prebivalstva zastavlja štiri nujne in med seboj neločljive naloge.

1. Integrirana dolgotrajna oskrba bolnih, invalidnih in starostno onemoglih ljudi. Danes potrebuje redno pomoč pri opravljanju vsakdanjih opravil 4 % prebivalstva. Četrtno od njih oskrbujejo ustanove, tri četrtnine pa doma družinski in drugi neformalni oskrbovalci, ki so deloma deležni javne in strokovne razbremenilne pomoči; tako je v dolgotrajni oskrbi osebno udeleženih 10 do 20 % evropskega prebivalstva. V prihodnje bo delež prebivalcev, ki bodo odvisni od oskrbe, dva do trikrat večji, kakor je danes. Evropske države zadnje četrto stoletja odgovarjajo na to nalogo z intenzivnim razvojem nacionalnih sistemov integrirane dolgotrajne oskrbe. Odločilni akter pri njenem vzpostavljanju in delovanju je lokalna skupnost. Uspehi v lokalnih skupnostih, ki so se sistematično posvetile tej in naslednjim trem demografskim nalogam, kažejo dobre možnosti za human, finančno in kadrovsko vzdržan razvoj dolgotrajne oskrbe bolnih, invalidnih in starostno onemoglih ljudi.

2. Kakovostno in zdravo staranje pomeni osebno in skupnostno prizadevanje za čim bolj zdravo, aktivno in dostojanstveno človeško življenje od rojstva do smrti. Staranje je a) vseživljenjski kronološki proces, na katerega nimamo vpliva, b) so funkcionalne spremembe človeškega organizma, duševnega delovanja in ravnanja, na katerega imamo z zdravim načinom življenja velik vpliv, in je c) doživljanje samega sebe v določeni starosti, ki ga usmerja človek sam pod vplivom socialnega okolja. V ožjem pomenu besede pa je kakovostno in zdravo staranje načrtna skrb za življenje **v tretjem življenjskem** obdobju po upokojitvi, ki zagotavlja čim boljše zdravje in samostojnost ter lepo sožitje med generacijami; s tem preprečujemo prezgodnje pešanje in potrebo po dolgotrajni oskrbi. S programi starosti prijazne občine sodobna krajevna skupnost poskrbi za učinkovite programe usposabljanja za zdravo, aktivno in dostojanstveno staranje sorazmerno zdravemu delu ljudi po 60. letu starosti, ki danes tvori četrtno prebivalstva, v prihodnjih letih pa se bo ta delež povečal na 40 %.

3. Gospodarski razvoj ob staranju zaposlenih. Delež prebivalcev, ki so v zaposlitveni starosti od 20 do 65 let, se zmanjšuje – pada proti polovici populacije. Na tej demografski realnosti bo temeljil celoten razvoj v prihodnjih desetletjih. Ker je gospodarska učinkovitost pogoj za kakovostno socialno življenje in sožitje, bi se s padanjem konkurenčne moči na domačem in tujem trgu podrla socialna varnost vseh generacij, od otrok in družin preko bolnih in invalidnih ljudi do upokojencev. Dobre

izkušnje pri skrbi za gospodarsko učinkovitost prihajajo iz podjetij, ki so se sistematično lotila ukrepov ob staranju zaposlenih. Izdelala so učinkovito strategijo svojega razvoja ob staranju zaposlenih. Sistematično usposabljaajo celotno vodstvo za menedžment sinergičnega sodelovanja med starejšimi in mlajšimi. Zaposlene, ki so stari nad 50 let, usposabljaajo za kakovostno nadaljevanje delovne kariere, za uspešno sodelovanje z mlajšimi zaposlenimi, za ustrezno prenašanje delovnih izkušenj in pripadnosti podjetju na mlajše ter za pripravo na njihovo zdravo življenje po upokojitvi. Mlade zaposlene usposabljaajo za učinkovito sodelovanje s starejšimi, za posredovanje njihovih novih znanj starejšim ter za prevzemanje izkušenj od njih.

4. Pogoji, da se družba razvija uspešno in harmonično, je pravična porazdelitev dobrin in bremen med mlado, srednjo in tretjo generacijo; taka skupnost je enako prijazna vsem generacijam. Za tak razvoj se mora danes skupnost zavestno usmerjati v sistematično usposabljanje za sodelovanje in povezanost. Ko se prazni rezerva socialnega kapitala iz tradicionalnih vzorcev sožitja, je nujno **učenje celotnega prebivalstva za *novo solidarnost med generacijami***, kot pravi evropski demografski dokument. Ti programi so namenjeni mladi, srednji in upokojenski generaciji v kraju in povezovanju vseh v harmonično lokalno skupnost. Od uspešne rešitve te naloge je odvisna uspešnost reševanja vseh treh prej navedenih demografskih nalog.

3 PREGLED STRATEŠKIH CILJEV IN PODCILJEV

To poglavje je osrednji del strategije – če smo prejšnji del strategije poimenovali srce, bi ta del lahko poimenovali možgani. Strateški cilji začrtajo smer razvoja na področju dolgotrajne oskrbe, zdravega staranja in učenja celotnega prebivalstva za novo solidarnost med generacijami. Strateški cilji so orientacija pri načrtovanju posameznih aktivnosti v kratkoročni, srednjeročni in dolgoročni perspektivi. So podlaga za merjenje napredka na področju staranja in medgeneracijskega sožitja. So tudi osnova za črpanje domačih in evropskih sredstev za investicije in podlaga za merjenje napredka na področju staranja in medgeneracijskega sožitja.

Cilji zajemajo vsa področja, ki jih priporoča Svetovna zdravstvena organizacija, ta področja so: storitve zdravstva in oskrbe, socialna vključenost in družabno življenje starejših, medgeneracijsko sožitje, informiranje in digitalno opismenjevanje, materialna preskrbljenost in socialna varnost, infrastruktura, stavbe, bivališča in okolica, prevozi ter skrb za vključevanje, skupnost in celostni razvoj občine na področju staranja in sožitja.

V točki 3.1. so cilji in podcilji zgolj naštet, v točki 3.2. pa je k vsakemu cilju pripisana natančnejša opredelitev in izzivi ter potrebe na katere podcilji odgovarjajo. Natančnejša opredelitev v točki 3.2. je strokovna sinteza treh elementov: a) opažanj, mnenj in predlogov občanov, deležnikov, ki delujejo na področju kakovostnega staranja in medgeneracijskega sožitja v občini Žiri, občinske politike in občinske uprave, b) analize vprašalnikov in slike stanja, c) sodobnega strokovnega znanja ter domačih in tujih praks; vse troje je dokumentirano in zbrano v študiji, ki je priloga 1 k temu dokumentu. V stolpcu izzivi in potrebe je v oklepaju zapisano število odgovorov zbranih v analizi vprašalnikov, črka S v oklepaju pomeni, da je bila potreba dodana iz strokovnih smernic. Obenem je dobro vedeti, da je bila ta strokovna sinteza narejena na podlagi izčrpnih pogovorov o skupnih potrebah in zmožnostih z občinsko upravo in deležniki.

3.1. Strateški cilji in podcilji

STRATEŠKI CILJ	PODCILJI
C1 Vzpostaviti in vzdrževati celovit in kakovosten sistem občinske integrirane dolgotrajne oskrbe, ki omogoča, da lahko občani do konca življenja ostanejo doma ali pa vsaj v domačem okolju	C1.1. Izboljšati dostopnost oskrbe na domu in storitev oskrbe na domu na sploh.
	C1.2. Poskrbeti za vzdržnost in vpetost lokalnega doma v lokalno okolje; skrb za njegovo delovanje s strani skupnosti in skrb doma, da bo odgovarjal potrebam kraja.
	C1.3. Podpirati družinske oskrbovalce (identificiranje, informiranje, usposabljanje, skrb za dolgoletne in bivše oskrbovalce).
	C1.4. Povezovanje vseh programov v integrirano celoto, skrb za njihovo dostopnost ter vzpostavljanje novih programov in storitev za dolgotrajno oskrbo in zdravstveno preventivo glede na potrebe in možnosti.
C2 Zmanjševati osamljenost ter vzpostavljati pogoje za vključevanje starejših v življenje skupnosti in za njihovo aktivno, zdravo in dostojanstveno staranje	C2.1. Vzdrževanje in nadgradnja obstoječih programov za vključevanje starejših v življenje skupnosti in manjšanje osamljenosti.
	C2.2. Iskanje novih načinov za zmanjševanje osamljenosti in omogočanje aktivnega in zdravega staranja.
	C2.3. Spodbujanje in ohranjanje med sosedskih odnosov, povezovanja in solidarnosti ter zmanjševanje odtujenosti med ljudmi v skupnosti.
	C2.4. Spodbujanje vključevanja starejših v delo za skupno dobro v lastno zadovoljstvo in osebno rast.
	C2.5. Poskrbeti za IKT pismenost starejših občanov.
	C2.6. Skrb za prehode v tretjem življenjskem obdobju (upokožitev, konec ali začetek varstva vnukov, pešanje).
C3 Spodbujati lepo, bogato, obojestransko sodelovanje in spoštovanje med generacijami	C3.1. Sistematično vključevanje šole in vrtca na področju medgeneracijskega sodelovanja.
	C3.2. Povečati paleto možnosti za medgeneracijsko sodelovanje in učenje nove solidarnosti na različnih stopnjah (šola, družina, civilne organizacije) s poudarkom na praksi, principu obojestranskosti (dajanju in prejemanju), dogajanju (omogočanju rednega osebnega stika vsake generacije z drugima dvema generacijama) v nasprotju z usmerjenostjo na dogodke. Posebno pozornost nameniti tudi sožitju v večgeneracijskih hišah.
	C3.3. Skrb za medgeneracijsko družbeno pravičnost in kakovost dela na področju medgeneracijskega sožitja.

C4 Skrb za dostopnost in pretočnost informacij ter kakovost dela na področju dela SPO (informiranje, ozaveščanje in izobraževanje)	C4.1. Redno obveščanje v rubriki SPO Žiri v občinskem glasilu in na občinski spletni strani.
	C4.2. Vzpostaviti integriran sistem informiranja, ki bo povečal široko dostopnost informacij.
	C4.3. Sistematično informirati in ozaveščati občane o vsebini in dejavnosti starosti prijazne občine.
C5 Urejati starosti prijazno infrastrukturo in bivanjsko okolje	C5.1. Izboljšati infrastrukturo, dostopnost in urejenost javnih površin.
	C5.2. Ureditev prostorskih načrtov, površin in prostorov namenjenih uresničevanju drugih ciljev SPMO.
	C5.3. Prilagajati hiše in stanovanja za čimbolj samostojno življenje v starosti.
C6 Skrb za mobilnost starejših	C6.1. Povečati možnost prevozov za starejše.
	C6.2. Večati varnost in ozaveščenost starejših v prometu.
C7 Skrbeti za varnost ranljivih skupin	C7.1. Zmanjševanje skrite revščine in finančnih stisk starejših.
	C7.2. Preprečevanje nasilja nad starejšimi.
	C7.3. Preprečevanje omamljanja starejših.
C8 Skrb za celostni razvoj občine na področju SPO: skrb za sodelovanje deležnikov, uresničevanje strategije SPO Žiri ter povezanost s svetovno in slovensko mrežo SPMO	C8.1. Delovanje lokalne akcijske skupine SPO Žiri. Skrbeti za povezovanje, pretočnost informacij in izobraževanje deležnikov, ki delajo na področju kakovostnega staranja ter celostni razvoj programa SPO.
	C8.2. Delovanje delovnih skupin za uresničevanje posameznih nalog ali aktivnosti strategije SPO Žiri in večjo povezanost med deležniki.
	C8.3. Skrb za kakovostno izpeljavo vseh štirih korakov Svetovne mreže SPMO: 1. pregled in analiza stanja, 2. načrtovanje (priprava strategije in nato sprotno načrtovanje, npr. v obliki letnih načrtov), 3. ukrepanje (delo na posameznih akcijah, uresničevanje letnih načrtov), 4. evalvacija oziroma sprotan pregled napredka.
	C8.4. Povezanost s svetovno in nacionalno mrežo SPMO: Povezovanje na nacionalni in svetovni ravni za prenašanje dobrih praks.

3.2. Natančen pregled strateških ciljev ter potreb in izzivov na katere odgovarjajo

STRATEŠKI CILJ 1: Vzpostaviti in vzdrževati celovit in kakovosten sistem občinske integrirane dolgotrajne oskrbe, ki omogoča, da lahko občani do konca življenja ostanejo doma ali pa vsaj v domačem okolju	
PODCILJI	POTREBE IN IZZIVI, IZRAŽENI S STRANI OBČANOV IN IDENTIFICIRANI IZ STROKOVNIH SMERNIC NA KATERE ODGOVARJA
C1.1. Izboljšati dostopnost oskrbe na domu in storitev oskrbe na domu na sploh.	<ul style="list-style-type: none"> - Pomanjkljiva pomoč na domu (v popoldanskem času in za vikende, čakalne dobe) (12) - Dostava hrane na dom tudi ob vikendih in praznikih
C1.2. Poskrbeti za vzdržnost in vpetost lokalnega doma v lokalno okolje: skrb za njegovo delovanje s strani skupnosti in skrb doma, da bo odgovarjal potrebam kraja.	<ul style="list-style-type: none"> - Kadrovska problematika sedaj in v prihodnje (S) - DSO nima svoje kuhinje – hrana se vozi od drugod
C1.3. Podpirati družinske oskrbovalce (identificiranje, informiranje, usposabljanje, skrb za dolgoletne in bivše oskrbovalce)	<ul style="list-style-type: none"> - Izgorevanje in pomanjkanje informacij med družinskimi oskrbovalci (S)
C1.4. Povezovanje vseh programov v integrirano celoto, skrb za njihovo dostopnost ter vzpostavljanje novih programov in storitev za dolgotrajno oskrbo in zdravstveno preventivo glede na potrebe in možnosti. V tem kontekstu tudi: <ul style="list-style-type: none"> - dostopnost: finančna in krajevna, - vzpostavljanje novih programov, - poskrbeti za kakovostno implementacijo zakona o dolgotrajni oskrbi. 	<ul style="list-style-type: none"> - Razbremenilna pomoč za svojce (začasne namestitve, dnevno varstvo) (8) - Uporaba e-oskrbe (kako bo s subvencijo, veliko težav z brez potrebnimi intervencijami, starejši ne nosijo zapestnic..) (4) - Starejši, ki ne uporabljajo digitalnih tehnologij težje do zdravnika (dostopnost preko telefona) (7) - Pomoč pri e-naročanju (na specialistične preglede, zVEM aplikacija) (3) - Ureditve prostorov nad lekarno kot del koncepta integrirane dolgotrajne oskrbe (npr. prostor za razbremenilno ali začasno pomoč svojcem, pisarna za oskrbo na domu in integrirano oskrbo, info-točka/pisarna za koordinatorja ali pa za društva in njihove dejavnosti itd.) - Preventivno merjenje sluha - Reševalno vozilo v kraju

STRATEŠKI CILJ 2: Zmanjševati osamljenost ter vzpostavljati pogoje za vključevanje starejših v življenje skupnosti in za njihovo aktivno, zdravo in dostojanstveno staranje	
PODCILJI	POTREBE IN IZZIVI, IZRAŽENI S STRANI OBČANOV IN IDENTIFICIRANI IZ STROKOVNIH SMERNIC NA KATERE ODGOVARJA
C2.1. Vzdrževanje in nadgradnja obstoječih programov za vključevanje starejših v življenje skupnosti in manjšanje osamljenosti.	<ul style="list-style-type: none"> - Tudi za vzdrževanje istega nivoja, kaj šele razvoj je potrebno vlagati trud, energijo, vire (S)
C2.2. Iskanje novih načinov za zmanjševanje osamljenosti ter omogočanje aktivnega in zdravega staranja.	<ul style="list-style-type: none"> - Več dogodkov in možnosti za druženje (razna izobraževanja – npr. tematika dedovanja, nege svojcev

	na domu, ipd., delavnice, pomembno tudi ob pravem času – ne prepozno zvečer) (6) - Osamljenost starejših doma in v domu, »kako dolg dan je«, da bi se čutili koristne (3) - Starejši ljudje, ki živijo sami (kako poskrbeti za njih) (4) - Kapela in molitvena skupina v domu za starejše (4) - Prostor kjer bi lahko starejši lahko zbirali (popili kavo, poklepetali: npr. lokal v DSO) (3) - Skrb, da prireditve in dejavnosti potekajo na priročnih lokacijah , ki so dosegljive z javnim prevozom, oziroma da se organizira ustrezen prevoz zanje. Pomembno je tudi, da te aktivnosti potekajo ob urah (ne preveč zvečer), ki so primerne za starejše ljudi in da so vsebinsko dobro načrtovane tudi po meri starejših ljudi in z njimi (S)
C2.3. Spodbujanje in ohranjanje med sosedskih odnosov, povezovanja in solidarnosti ter zmanjševanje odtujenosti med ljudmi v skupnosti.	- Odtujenost med ljudmi: komunikacija med sosedmi in med sosedsko pomoč (2)
C2.4. Spodbujanje vključevanja starejših v delo za skupno dobro v lastno zadovoljstvo in osebnostno rast.	- Starajoča se baby boom generacija je včasih bolj usmerjena v izpolnjevanje lastnih potreb in borbe za lastne pravice, pri čemer se pozablja na vrednost dela za skupno dobro, ki lahko prav tako prinaša zadovoljstvo in osebnostno rast, če je sodobno organizirano (S)
C2.5. Poskrbeti za IKT pismenost starejših občanov	- Več izobraževanj o uporabi IKT za starejše (2)
C2.6. Skrb za prehode v tretjem življenjskem obdobju (upokojitev, konec ali začetek varstva vnukov, pešanje)	- Bivanjska praznina in resignacija ob velikih prehodih v tretjem življenjskem obdobju (S)

STRATEŠKI CILJ 3: Spodbujati lepo, bogato, obojestransko sodelovanje in spoštovanje med generacijami	
PODCILJI	POTREBE IN IZZIVI, IZRAŽENI S STRANI OBČANOV IN IDENTIFICIRANI IZ STROKOVNIH SMERNIC NA KATERE ODGOVARJA
C3.1. Sistematično vključevanje šole in vrtca na področju medgeneracijskega sodelovanja.	- Vzgoja mladih v duhu spoštovanja starejših, kulturne dediščine, pomena prostovoljstva (3)
C3.2. Povečati paleto možnosti za medgeneracijsko sodelovanje in učenje nove solidarnosti na različnih stopnjah (šola, družina, civilne organizacije). - S poudarkom na praksi, principu obojestranskosti (dajanju in prejemanju), dogajanju (omogočanju rednega osebnega stika vsake generacije z drugima dvema generacijama). - Sožitje v večgeneracijskih hišah.	- Spoštovanje drug do drugega - Obojestransko medgeneracijsko druženje (»jaz tebi nekaj, ti meni nekaj«) (3) - Več medgeneracijskega sodelovanja in druženja (povezovanje DSO in šola, več mlajših upokojencev v DU) (9)
C3.3. Skrb za medgeneracijsko družbeno pravičnost in kakovost dela na področju medgeneracijskega sožitja. - Uravnoveženost financiranja in dejavnosti.	- Sodobni pristopi, ki presegajo zgolj dogodke in združujejo več generacij na temeljitejši in bolj sistemski ravni (S)

<ul style="list-style-type: none"> - Ozaveščanje o komplementarnosti in solidarnosti med generacijami. - Usposabljanje, ozaveščanje in povezovanje tistih, ki delajo na področju medgeneracijskega sožitja. 	
---	--

STRATEŠKI CILJ 4: Skrb za dostopnost in pretočnost informacij ter kakovost dela na področju dela SPO (informiranje, ozaveščanje in izobraževanje)

PODCILJI	POTREBE IN IZZIVI, IZRAŽENI S STRANI OBČANOV IN IDENTIFICIRANI IZ STROKOVNIH SMERNIC NA KATERE ODGOVARJA
C4.1. Redno obveščanje v rubriki SPO Žiri v občinskem glasilu in na občinski spletni strani.	- Več analognega obveščanja (veliko informacij kroži samo prek spleta) (6)
C4.2. Vzpostaviti integriran sistem informiranja, ki bo povečal široko dostopnost informacij.	<ul style="list-style-type: none"> - Dostop do informacij: (<i>seštevek 15</i>) ~ Starejši večkrat ne vedo kam se obrniti po pomoč, informacije (npr. potrebujejo nekega mojstra za popravilo) (5) ~ Več informacij glede dogajanja v društvih in občini (4) ~ Več analognega obveščanja (veliko informacij kroži samo prek spleta) (glej zgoraj) - Info točka za starejše (ki bi nudila vse informacije in usmerjala starejše, pomoč pri uporabi digitalnih tehnologij – npr. e-zdravje, Zvem, e-napotnice) (3)
C4.3. Sistematično informirati in ozaveščati občane o vsebini in dejavnosti starosti prijazne občine.	<ul style="list-style-type: none"> - Akcije ozaveščanja na pereče teme, ki so bile izpostavljene pri pripravi strategije (S) - Ozaveščanje v različnih krajevnih in društvenih kontekstih. (S) - Ozaveščanje na različne načine, po različnih kanalih (S) - Pomanjkanje informacij med ljudmi (S)

STRATEŠKI CILJ 5: Urejati starosti prijazno infrastrukturo in bivanjsko okolje

PODCILJI	POTREBE IN IZZIVI, IZRAŽENI S STRANI OBČANOV IN IDENTIFICIRANI IZ STROKOVNIH SMERNIC NA KATERE ODGOVARJA
C5.1. Izboljšati infrastrukturo, dostopnost in urejenost javnih površin. <ul style="list-style-type: none"> - Poskrbeti za občasen pregled javnih površin z vidika starosti prijaznega okolja in jih nadgraditi s potrebami in željami občanov ter realnimi možnostmi. - Poskrbeti, da bodo vse prihodnje javne gradnje narejene v skladu s smernicami starosti prijaznih mest in s kulturno podobo kraja 	<ul style="list-style-type: none"> → Onemogočen dostop (<i>seštevek 19</i>) ~ Občinske uprave (ni dvigala) (12) ~ nekaterih trgovin (nad blagovnico) (2) ~ telovadnice (težka vrata – nedostopno za gibalno ovirane ali šibke) ~ ZD z lekarne (nihajna vrata – ne prehodno za ljudi na vozičku) ~ Pokopališče: Na poti do križa na pokopališču je potrebna ograja ob stopnicah in namesto peska položiti ploščice, ki bi olajšale dostop grobov ljudem na vozičkih (3) ~ Galerija DPD Svoboda → Izboljšanje infrastrukture (<i>seštevek 9</i>)

	<ul style="list-style-type: none"> ~ izpostavljena cesta Pod griči – pločniki, ~ pločnik od Kocke do Alpine – luknja – več poškodb že, ~ na nekaterih mestih manjkajo nižani pločniki, da bi lahko ljudje na vozičkih prišli do centra <p>→ Postavitev klopi: (seštevek 9)</p> <p>→ Ni javnega WC-ja v centru (primorani v lokal) (4)</p> <p>→ Prometna ureditev centra (ob določenih urah veliko prometa – težko prečkati cesto, nekateri nevarno prečkajo kjer ni prehoda – težavno za starejše ki so počasnejši) (3)</p> <p>→ Več urejenih kolesarskih poti (tudi povezave z drugimi občinami) (2)</p> <p>→ Čistoča ob sprehajalnih poteh (smeti, pasji iztrebki)</p>
C5.2. Ureditev prostorskih načrtov, površin in prostorov namenjenih uresničevanju drugih ciljev SPMO: Zmanjševati osamljenost ter vzpostavljati pogoje za vključevanje starejših v življenje skupnosti in za njihovo aktivno, zdravo in dostojanstveno staranje; Povezovanju generacij in medgeneracijskemu sožitju, Vzpostavitvi dostopne in integrirane dolgotrajne oskrbe	<ul style="list-style-type: none"> - Ob sprehajalnih poteh namestiti pripomočke za telovadbo primerne za starejše - Veliko zamujenih priložnosti za sistemski pristop preko ureditve prostora in vzporednega programskega razmišljanja (S)
C5.3. Prilagajati hiše in stanovanja za čimbolj samostojno življenje v starosti.	<ul style="list-style-type: none"> - Ureditev pomoči starejšim za prilagajanje stanovanj: majhne spremembe za velike učinke (S)

STRATEŠKI CILJ 6: Skrb za mobilnost starejših.	
PODCILJI	POTREBE IN IZZIVI, IZRAŽENI S STRANI OBČANOV IN IDENTIFICIRANI IZ STROKOVNIH SMERNIC NA KATERE ODGOVARJA
C6.1. Povečati možnost prevozov <ul style="list-style-type: none"> - Povečati možnosti prevozov za izredne vožnje in vožnje po vsakdanjih opravilih (ne samo k zdravniku) - Izboljšati dostop do Žirov iz okoliških vasi - Izboljšati možnosti prevozov za invalide 	<ul style="list-style-type: none"> - Zasedenost Prostoferja (9) - Dostop do Žirov iz okoliških vasi (starejši odvisni od svojcev za prevoz) (4) - Onemogočena uporaba javnega prevoza za invalide
C6.2. Večati varnost in ozaveščenost starejših v prometu <ul style="list-style-type: none"> - obnavljanje znanja in voznških spretnosti sledenje novostim - poskrbeti za prehode: zmanjšanje in odvzem voznškega dovoljenja 	<ul style="list-style-type: none"> - Starejši vozniki bi morali obnoviti znanja in voznške spretnosti (novi CPP predpisi, krožna križišča...) - Električni skuterji za starejše (seštevek 7) ~ Vprašljiva varnost (nekateri vozijo po napačni smeri, sredi ceste, ipd.) ~ Avtomobili na pločnikih – morajo obvoziti ~ Kje parkirajo? (pred ZD, trgovinami, Občino..) (5)

STRATEŠKI CILJ 7: Skrbeti za varnost ranljivih skupin	
PODCILJI	POTREBE IN IZZIVI, IZRAŽENI S STRANI OBČANOV IN IDENTIFICIRANI IZ STROKOVNIH SMERNIC NA KATERE ODGOVARJA
C7.1. Zmanjševanje skrite revščine in finančnih stisk starejših.	<ul style="list-style-type: none"> - Podnajemniki z nizkimi pokojninami – kako bodo plačevali vedno dražje najemnine - Cena oskrbnine v žirovskem domu so visoke (višje kot v preostalih domovih), ne morejo si vsi domačini privoščiti nastanitve v domačem kraju (3) - Sofinanciranje prehrane za starejše in cenovno dostopne vse oblike oskrbe za starejše
C7.2. Preprečevanje nasilja nad starejšimi.	<ul style="list-style-type: none"> - Domače nehoteno nasilje nad starejšimi ljudmi s strani oskrbovalcev zaradi izčrpanosti (S) - Nehoteno nasilje v oskrbovalnih ustanovah zaradi kadrovske stiske in organizacije dela (S) - Več nasilja zaradi neozaveščenosti o možnostih pravočasnega ukrepanja (S)
C7.3. Preprečevanje omamljanja starejših.	<ul style="list-style-type: none"> - Veliko alkoholizma, ki je še vedno tabu v družbi (S) - Omamljanje zaradi življenjske praznine ali tisk, ki lahko nastopijo v tretjem življenjskem obdobju (S)

STRATEŠKI CILJ 8: Skrb za celostni razvoj občine na področju SPO: skrb za sodelovanje deležnikov, uresničevanje strategije SPO Žiri ter povezanost s svetovno in slovensko mrežo SPMO	
PODCILJI	POTREBE IN IZZIVI, IZRAŽENI S STRANI OBČANOV IN IDENTIFICIRANI IZ STROKOVNIH SMERNIC NA KATERE ODGOVARJA
C8.1. Delovanje lokalne akcijske skupine SPO Žiri Skrbeti za povezovanje, pretočnost informacij in izobraževanje deležnikov, ki delajo na področju kakovostnega staranja ter celostni razvoj programa SPO.	- sodelovanje in kohezivnost med društvi ter skrb za kakovost dela (S)
C8.2. Delovanje delovnih skupin za uresničevanje posameznih nalog ali aktivnosti strategije SPO Žiri in večjo povezanost med deležniki.	- sodelovanje in kohezivnost med društvi ter skrb za kakovost dela (S)
C8.3. Skrb za kakovostno izpeljavo vseh štirih korakov Svetovne mreže SPMO: 1. pregled in analiza stanja, 2. načrtovanje (priprava strategije in nato sprotno načrtovanje, npr. v obliki letnih načrtov), 3. ukrepanje (delo na posameznih akcijah, uresničevanje letnih načrtov), 4. evalvacija oziroma sproten pregled napredka. (pripravo, uresničevanje in evalvacija letnih načrtov Strategije SPO Žiri)	- Sistematično in konkretno delo za Starosti prijazno občino Žiri za trenutno generacijo starejših in prihodnje generacije (S)
C8.4. Povezanost s svetovno in nacionalno mrežo SPMO: Povezovanje na nacionalni in svetovni ravni za prenašanje dobrih praks	- pomanjkanje strokovnega znanja na področju SPMO in časa za raziskovanje že obstoječih praks in sodobnih smernic na področju SPMO, upoštevajoč kadrovske zmožnosti Občinske uprave

4 IDENTIFICIRANI UKREPI ZA URESNIČEVANJE STRATEGIJE

V tem poglavju so za vsak podcilj identificirani ukrepi za njihovo uresničevanje. Slonijo na spoznanjih iz Študije starosti prijazne občine Žiri in dobrih praksah iz Slovenije in tujine. Nekaterim ukrepom je dodan tudi krajši seznam možnih načinov njihovega uresničevanja. Opredelitev ukrepov je bolj fleksibilna od samih ciljev in podciljev. V kolikor se pri uresničevanju ciljev pokaže potreba po nekoliko drugačnem pristopu ali po dodatnih ukrepih, je seveda smiselno, da se jih dopolni.

Strateški cilj	Podcilji s predlaganimi ukrepi
C1 Vzpostaviti in vzdrževati celovit in kakovosten sistem občinske integrirane dolgotrajne oskrbe, ki omogoča, da lahko občani do konca življenja ostanejo doma ali pa vsaj v domačem okolju	<p>C1.1. Izboljšati dostopnost oskrbe na domu in storitev oskrbe na domu na sploh.</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ U1: Poskrbeti, da bodo lahko družinski oskrbovalci prišli prej do storitev (zmanjšanje čakalne dobe) ter da bo ta bolj prilagojena njihovim potrebam. Prav tako razmisliti o večji finančni dostopnosti oskrbe in učinkovitejše promocije storitev oskrbe na domu. ✓ U2: Raziskati možnosti za razširitev storitve s strani trenutnega izvajalca ali pa storitev razširiti s pomočjo novega izvajalca. Pri tem je odločilno, da ponudnik oskrbe na domu sprejema vizijo SPMO, ki predvideva integriran pristop (med drugim ponudnik Oskrbe na domu sodeluje v LAS). <p>C1.2. Poskrbeti za vzdržnost in vpetost lokalnega doma v lokalno okolje: skrb za njegovo delovanje s strani skupnosti in skrb doma, da bo odgovaljal potrebam kraja</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ U1: Identificirati kako lahko dom pomaga lokalni skupnosti in kaj lahko lokalna skupnost naredi za vzdržnost doma in sicer na več ravneh: na ravni družabnega življenja in socialne vključenosti (npr. vključevanje prostovoljcev, povezovalni dogodki), na ravni izvajanja programov in storitev, na ravni finančne vzdržnosti doma, na ravni kadrovske vzdržnosti doma. Možnost za uresničitev: narediti načrt sodelovanja med domom in lokalno skupnostjo ter poskrbeti za njegovo uresničevanje. <p>C1.3. Podpirati družinske in druge neformalne oskrbovalce (identificiranje, informiranje, usposabljanje, skrb za dolgoletne in bivše oskrbovalce)</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ U1: Sistematično identificirati in informirati družinske oskrbovalce ter ozaveščati širšo javnost o tej temi. Nekatere možnosti: preko že obstoječega dela Združenja družinskih oskrbovalcev pri Inštitutu Antona Trstenjaka in preko Krekovega središča, vzpostavitev seznama s pomočjo delovne skupine in pošiljanje novičnika, obeleženje evropskega dneva neformalnih oskrbovalcev itd. ✓ U2: Redno organizirati temeljitejša usposabljanja za družinske in druge neformalne oskrbovalce in občasne delavnice: za tiste, ki že oskrbujejo ali pa še bodo. ✓ U3: Skrbeti za dolgoletne oskrbovalce, bivše oskrbovalce ter krepiti samopomoč oskrbovalcev. Nekatere možnosti: skupina svojcev, razvedrilno-izobraževalne dejavnosti za svojce, oskrbovalne počitnice ali delavnice za oskrbovance, oskrbovalce in njihove družine, ureditev zaposlitvenih možnosti za bivše oskrbovalce, posebna skupina prostovoljcev, ki bi priskočila domačim na pomoč ob negi starejših, svetovanje itd.

	<p>C1.4. Povezovanje vseh programov v integrirano celoto, skrb za njihovo dostopnost ter vzpostavljanje novih programov in storitev za dolgotrajno oskrbo in zdravstveno preventivo glede na potrebe in možnosti</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ U1: Raziskati možnost razvoja storitve dnevnega varstva ali bivanja za starejše. ✓ U2: Spremljati potrebe na področju dolgotrajne oskrbe in zdravstva ter prilagajati mrežo programov glede na potrebe in možnosti za njihovo uvajanje. S posebno pozornostjo na programe: začasno varstvo starejšega (v času bolezni ali počitnic svojcev), oskrbovana stanovanja, dnevno varstvo, razvoj palete storitev na domu (npr. za področje fizioterapije, paliative itd.). ✓ U3: Pripraviti se na učinkovito implementacijo Zakona o dolgotrajni oskrbi na lokalni ravni. ✓ U4: Poskrbeti za dobro koordinacijo in povezanost med vsemi programi dolgotrajne oskrbe. Pri tem je potrebno poskrbeti za pretočnost informacij med izvajalci dolgotrajne oskrbe ter med izvajalci in ljudmi, ki storitve potrebujejo. ✓ U5: Preučiti možnosti izboljšave dostopnosti zdravstva za starejše v občini.
--	---

<i>Strateški cilj</i>	<i>Podcilji s predlaganimi ukrepi</i>
<p>C2</p> <p>Zmanjševati osamljenost ter vzpostavljati pogoje za vključevanje starejših v življenje skupnosti in za njihovo aktivno, zdravo in dostojanstveno staranje</p>	<p>C2.1 Vzdrževanje in nadgradnja obstoječih programov za vključevanje starejših v življenje skupnosti in manjšanje osamljenosti.</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ U1: Podpirati obstoječe programe s področja športa, kulture, humanitarnih dejavnosti, izobraževanja odraslih, ki se nanašajo na vsebine starosti prijazne občine (v tem segmentu se uresničevanje strategije povezuje z drugimi letnimi programi kot so z letnim programom športa, letnim programom socialnega varstva, letnim programom kulture, letnim programom Društva upokojencev). ✓ U2: Iskati možnosti za aktivacijo starejših pri uresničevanju skupnega dobrega, obstoječih občinskih ciljih, akcijah (npr. varovanje okolja, samooskrba ipd.). Možnost uresničitve: v vsakem letnem načrtu določiti, kaj to pomeni za tekoče leto. ✓ U3: Skrb za zmanjševanje osamljenosti preko možnosti tedenskih osebnih stikov v obliki družabništva ali srečevanja skupine (v domačem in domskem okolju). Možnost uresničitve: s širjenjem prostovoljske mreže za kakovostno staranje. ✓ U4: Poskrbeti za IKT pismenost starejših občanov: nadaljevanje in širjenje obstoječe prakse v Občini (izvaja jo LU Škofja Loka) ter uvajati nove po principu komplementarnosti z obstoječim. <p>C2.2. Iskanje novih načinov za zmanjševanje osamljenosti in omogočanje aktivnega in zdravega staranja.</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ U1: Poskrbeti za starejše, ki so v obdobju prehodov v tretjem življenjskem obdobju (upokojitev, konec ali začetek varstva vnukov, pešanje). Možnost uresničitve: Organizirati redna usposabljanja za aktivno življenje po upokojitvi. Organizirati občasna usposabljanja, delavnice ali podporne skupine v povezavi z ostalimi prehodi. ✓ U2: Načrtno iskati najbolj ranljive skupine in starejše, ki so deležni manj pozornosti (možne ciljne skupine: vdove in vdovci, nepokretni, starejši na podeželju in v vaseh ter iskati načine njihovega vključevanja. ✓ U3: Izboljšati možnosti za plačano delo starejših.

	<ul style="list-style-type: none"> ✓ U4: Preko zunanjih površin - obstoječih ali novih (kot so poti, kolesarska steza, igrišča, fitnes naprave ...) v povezavi z mehkiimi programi, ki se jih na teh površinah organizirajo. ✓ U5: Podpirati iniciative kot so telovadba 1000 gibov, ki jo organizira Šola zdravja. Poskrbeti, da je za izvajanje omogočen ustrezen prostor. ✓ U5: Vzpostaviti in koordinirati pomoč starejšim pri manjših opravilih (po principu medsebojne vzajemnosti). ✓ U6: Skrb, da prireditve in dejavnosti potekajo na priročnih lokacijah, ki so dosegljive z javnim prevozom, oziroma da se organizira ustrezen prevoz zanje. Pomembno je tudi, da te aktivnosti potekajo ob urah (ne preveč zvečer), ki so primerne za starejše ljudi in da so vsebinsko dobro načrtovane tudi po meri starejših ljudi in z njimi. <p>C2.3. Spodbujanje in ohranjanje med sosedskih odnosov, povezovanja in solidarnosti ter zmanjševanje odtujenosti med ljudmi v skupnosti.</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ U1: Informirati o alternativnih oblikah bivanja in ugotoviti ali obstaja zanimanje zanje (sobivanje starejših, bivanje starejših na kmetiji, sobivanje mlade družine in starega človeka). ✓ U2: Delavnice na to temo ter spodbujanje organizacije sosedskih in krajevnih srečanj. ✓ U3: Iskanje dodatnih načinov za vključevanje priseljencev v življenje skupnosti.
--	--

<i>Strateški cilj</i>	<i>Podcilji s predlaganimi ukrepi</i>
C3 Spodbujati lepo, bogato, obojestransko sodelovanje in spoštovanje med generacijami	<p>C3.1. Sistematično vključevanje šole in vrtca na področju medgeneracijskega sodelovanja.</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ U1: Povečati vlogo vzgojno-izobraževalnih ustanov pri učenju medgeneracijske solidarnosti z dogovorom o sistematičnem vključevanju tega področja v program ustanove. Možne aktivnosti: vzpostaviti delo po korakih: a. sestanek z vodstvom, b. delo s celotnim kolektivom na temo učenja solidarnosti in medgeneracijskega sodelovanja, c. narediti načrt za delovanje ustanove na tem področju (načrtovati in izvajati dejavnosti za učence (npr. medgeneracijske izbirne dejavnosti, medgeneracijski krožki, ki jih vodijo upokojenci, medgeneracijski kulturni dan Prenos kulturne dediščine, pomoč učencev starejšim), lahko tudi preko vzgojnega načrta šole, če ga ima. <p>C3.2. Povečati paleto možnosti za medgeneracijsko sodelovanje in učenje nove solidarnosti na različnih stopnjah (šola, družina, civilne organizacije, soseska) s poudarkom na praksi, principu obojestranskosti (dajanju in prejemanju), dogajanju (omogočanju rednega osebnega stika vsake generacije z drugima dvema generacijama) v nasprotju z usmerjenostjo na dogodke. Posebno pozornost nameniti tudi sožitju v večgeneracijskih hišah.</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ U1: Nuditi ustrezno občinsko podporo medgeneracijskim programom: več usmerjenega sofinanciranja ter razpisov z dobro dodelanimi vsebinskimi razpisnimi pogoji (skladnih s ciljem C3.2.) ✓ U2: Preko mentorskih programov (pri čemer so lahko v vlogi mentorja mlajši in/ali starejši) ter preko dejavnosti na podlagi skupnih interesov (npr. skupna dejavnost, pridobivanja znanja, delo za skupno dobro, prenašanje obrtniških

	<p>znanj na mlajše). Možne aktivnosti: ročna dela, delavnice videa/animacije/ustvarjanja za ohranjanje kulturne dediščine, izročila starejših ljudi in zgodb starejših občanov (za mlade ali za mlade in stare); medgeneracijske delavne akcije (okoljevarstvene, dobrodelne ...), delavnice, kjer bi starejši prenašali svoja obrtniška znanja na mlajše.</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ U3: Preko zunanjih površin - obstoječih ali novih (kot so poti, kolesarska steza, igrišča, fitnes naprave ...) v povezavi z mehкими programi, ki se jih na teh površinah organizira. ✓ U5: Organiziranje delavnic in izobraževanj o lepi komunikaciji, bontonu, spoštovanju razlik in podobnosti, učenju življenja v drugo generacijo... za družine, za člane društev, ki imajo medgeneracijsko strukturo, v obstoječe in nove medgeneracijske programe. ✓ U6: Spodbujati sožitje v večgeneracijskih hišah. Možne rešitve: preko usposabljanj, delavnic, pisanjem o lepih zgodbah in dobrih praksah. <p>C3.3. Skrb za medgeneracijsko družbeno pravičnost in kakovost dela na področju medgeneracijskega sožitja.</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ U1: Poskrbeti za ustrezno strokovno pripravljenost in izobraževanje tistih, ki delajo na področju medgeneracijskega sožitja. ✓ U2: Poskrbeti za uravnoteženost financiranja in sofinanciranja dejavnosti za stare, mlade in srednjo generacijo (da ni »privilegirane« skupine). ✓ U3: Ozaveščanje o komplementarnosti in učenju solidarnosti med generacijami. Možnosti reševanja: informiranje in ozaveščanje o boljši medgeneracijski komunikaciji, primerih dobrih praks, lepih osebnih zgodb sodelovanja ipd. preko medijev, natečaji na temo spoštovanja med generacijami, kulturno udejstvovanje na temo medgeneracijskega spoštovanja.
--	---

<i>Strateški cilj</i>	<i>Podcilji s predlaganimi ukrepi</i>
C4 Skrb za dostopnost in pretočnost informacij ter kakovost dela na področju dela SPO (informiranje, ozaveščanje in izobraževanje)	<p>C4.1. Redno obveščanje v rubriki SPO Žiri v občinskem glasilu in na občinski spletni strani.</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ U1: Redno pripravljene novice in izobraževalne vsebine objaviti v vsaki številki občinskega glasila (v za to namenjeni rubriki) in na občinski spletni strani. <p>C4.2. Vzpostaviti integriran sistem informiranja, ki bo povečal široko dostopnost informacij.</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ U1: Preučiti različne možnosti enotnega sistema in se skupaj z lokalno akcijsko skupino zediniti o rešitvi. Možne rešitve: preko novega koordinatorskega/pisarne/info točke, ki deluje v tesnem sodelovanju z ostalimi deležniki, ki skupaj z drugimi skrbijo za različne načine dostopnosti informacij (skrbijo tudi za izpeljavo U2, glej spodaj). ✓ U2: Iskati in uvajati nove načine informiranja in vse povezati v integrirano celoto: npr. oblikovati podstran SPO Žiri na občinski spletni strani, kjer so zbrane vse informacije za starejše, osebno obveščanje preko lokalne akcijske skupine (člani lokalne akcijske skupine med seboj ter med člani lokalne akcijske skupine in ljudmi s katerimi delajo), preko mailing list za določene ciljne skupine (npr. družinske oskrbovalce, ključne deležnike), uporaba oglasnih desk, preko prostovoljcev različnih organizacij, širiteljski način ozaveščanja v dveh fazah: 1. delavnica na izbrano temo za ozaveščanje lokalne akcijske skupine in

	<p>druge zainteresirane deležnike, 2. udeleženci ozaveščanje ponovijo v svojem okolju (za člane društev, ljudi, ki koristijo pomoč, krajevne skupnosti, ipd.).</p> <p>✓ U3: Spodbujati deležnike, ki delajo na področju staranja za več informiranja in uporabo različnih medijev, ki so na voljo</p> <p>C4.3. Sistematično informirati in ozaveščati občane o vsebini in dejavnosti starosti prijazne občine.</p> <p>✓ U1: Poskrbeti za uravnovešeno obveščanje tako o tekočem dogajanju kot o vsebinskih temah, ki se tekom priprave strategije in uresničevanja letnih načrtov pokažejo kot pereče za ozaveščanje prebivalstva. Nekatere možne teme in načini: geriatrične in druge zdravstvene teme, teme dolgotrajne oskrbe (npr. promocija oskrbovalnih poklicev, ozaveščanje o neformalni oskrbi), psiho-socialne, preventiva padcev, preprečevanje nasilja nad starejšimi in omam, prilagajanje stanovanj, okolje in prostor, ageizem, medgeneracijska solidarnost, uspešne slovenske in tuje prakse, pozitivne življenjske zgodbe idr. Pri pisanju je zaželeno sodelovanje deležnikov s predlogi za teme, pisanjem tem z njihovega področja, sodelovanje Inštituta Antona Trstenjaka za pisanje tem v okviru letne članarina SPO (na podlagi predlogov deležnikov, aktualnih vsebin, ter specifičnih vsebin povezanih z drugimi aktivnostmi letnega načrta tisto leto). Teme ali tematski sklopi se lahko določijo tudi v naprej v letnem načrtu.</p>
<i>Strateški cilj</i>	<i>Podcilji s predlaganimi ukrepi</i>
<p>C5</p> <p>Urejati starosti prijazno infrastrukturo in bivanjsko okolje</p>	<p>C5.1. Izboljšati infrastrukturo, dostopnost in urejenost javnih površin.</p> <p>✓ U1: Pregledati javne površine z vidika starosti prijaznega okolja in jih nadgraditi s potrebami in željami občanov ter realnimi možnostmi. Možne rešitve: Delavna skupina in pristojna služba v občinski upravi poskrbijo za pregled obstoječih javnih površin z vidika smernic starosti prijaznega okolja, zlasti ureditev nekaterih pešpoti in pločnikov, postavitev dodatnih klopi, javne razsvetljave (npr. po metodi »walking methodology«). Pri tem upoštevati tudi identificirane potrebe, probleme in predlagane rešitve pri pripravi te strategije (glej poglavje Slika stanja, potreb in predlogov, področje Infrastruktura, stavbe, bivališča in okolica).</p> <p>✓ U2: Poskrbeti, da bodo vse prihodnje javne gradnje narejene v skladu s smernicami starosti prijaznih mest in s kulturno podobo kraja. Možne rešitve: Izobraziti pristojno osebo v občinski upravi, da vse nove javne gradnje pregleda in poskrbeti, da so načrtovane v skladu s smernicami.</p> <p>C5.2. Ureditev prostorskih načrtov, površin in prostorov namenjenih uresničevanju drugih ciljev SPMO</p> <p>✓ U1: Spremljati potrebe in poskrbeti za njihovo uresničitev, ki je pomembna za medgeneracijsko povezovanje in kakovostno staranje. Pri tem upoštevati tudi identificirane potrebe, probleme in predlagane rešitve pri pripravi te strategije (glej poglavje Slika stanja, potreb in predlogov, področje Infrastruktura, stavbe, bivališča in okolica): npr. poskrbeti za umestitev oskrbovanih stanovanj, medgeneracijskih zelenih površin, prostora za počitek in klepet pod streho za starejše, skupnostne dimenzije doma starejših, prostor za predajanje obrtniških znanj starejših na mlajše generacije itd. Možne rešitve: narediti celostni načrt urbanistični načrt infrastrukture, ter pri tem narediti tudi a. načrt povezovanja trdih in mehkih programov, b. razpravo o rabi prostora (parki, klopi, senca, voda).</p>

	<ul style="list-style-type: none"> ✓ U2: Poskrbeti za kakovostno izpeljavo ne le priprave prostora ampak tudi programa, ki mu je prostor namenjen. Možnosti uresničitve: vzporedno načrtovati arhitekturo in iskati izvajalce aktivnosti (načrtovati arhitekturo z njimi v dialogu), odzivati se na pobude izvajalcev, ki so pripravljeni prevzeti določene aktivnosti in jim pomagati z ureditvijo prostora zanje. <p>C5.3. Prilagajati hiše in stanovanja za čimbolj samostojno življenje v starosti.</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ U1: V prvi in drugi fazi sistematično informirati in ozaveščati občane o pomenu in možnosti prilagajanja stanovanj ter izvajati ciljne programe za prilagajanje stanovanj in hiš. ✓ U2: V tretji fazi uvesti dodatno finančno spodbudo za prilagajanje stanovanj. ✓ U3: V kolikor se na nacionalni ravni vzpostavi možnost financiranja za prilagajanje stanovanj, npr. v okviru zakona o dolgotrajni oskrbi: organiziranje pomoči občanom za koriščenje te možnosti.
--	---

<i>Strateški cilj</i>	<i>Podcilji s predlaganimi ukrepi</i>
C6 Skrb za mobilnost starejših.	<p>C6.1. Povečati možnost prevozov</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ U1: Raziskati možnost razširitve prevozov za manjša opravila v kraju s trenutnim ponudnikom. ✓ U2: Poskrbeti za to, da je prevoz na voljo tudi invalidom. ✓ U3: Poskrbeti za tarčne prevoze na javne prireditve, dogodke društev in druge dejavnosti za starejše (npr. dnevno bivanje). Možne rešitve: določi se na katere javne prireditve bodo deležniki in prostovoljci aktivno vabili ranljive in nepokretne starejše ljudi; s pomočjo prostovoljcev se zanje organizira prevoz v okviru lastnih prevoznih sredstev ali brezplačnega prostovoljskega prevoza. <p>C6.2. Večati varnost in ozaveščenost starejših v prometu</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ U1: Organizirati predavanja, tečaje, delavnice kjer bi obnovili znanje iz prometnih predpisov, bontona v prometu in pri pešcih, kolesarjih ter vozniških spretnosti. ✓ U2: Ozaveščati o novostih v prometu med starejšo populacijo. ✓ U3: Ozaveščati uporabnike električnih skuterjev za bolj varno vožnjo.

<i>Strateški cilj</i>	<i>Podcilji s predlaganimi ukrepi</i>
C7 Skrbeti za varnost ranljivih skupin	<p>C7.1. Zmanjševanje skrite revščine in finančnih stisk starejših.</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ U1: Nadaljevati z obstoječimi ukrepi Občine in podpore društvom, ki naslavljajo to problematiko. ✓ U2: Informirati o obstoječih možnostih in o tem, da revščina ni sramota (npr. preko občinskih medijev, lokalne akcijske skupine in drugih deležnikov). ✓ U3: Iskati in uresničevati nove rešitve za identificiranje pomoči potrebnih ter zmanjševanje skrite revščine in finančnih stisk starejših (npr. preko lokalne akcijske skupine, CSD, prenos drugih praks). <p>C7.2. Preprečevanje nasilja nad starejšimi.</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ U1: Ozaveščati o hotenem in nehotenem nasilju nad starejšimi, o preprečevanju in ukrepanju ob storjenem nasilju (npr. preko vsebinskih prispevkov, lokalne akcijske skupine in drugih deležnikov).

	<ul style="list-style-type: none"> ✓ U2: Iskati nove rešitve in izvajati preventivne programe za preprečevanje hotenega nasilja nad starejšimi. Možne rešitve: v obliki delavnic (npr. na temo spletnih prevare, vsiljivi trgovci, finančno nasilje ipd.). ✓ U3: Preprečevati nehotenega nasilja preko drugih strateških ciljev, zlasti usposabljanje družinskih oskrbovalcev in deinstitucionalizacije domske oskrbe, organiziranjem družabništva za prostovoljce doma in v domu. <p>C7.3. Preprečevanje omamljanja starejših.</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ U1: Ozaveščati o omamljanju in zasvojenostih v tretjem življenjskem obdobju (npr. preko vsebinskih prispevkov, lokalne akcijske skupine in drugih deležnikov). ✓ U2: Izvajati preventivne programe za preprečevanje omamljanja, npr. širiteljsko med starejšimi program »Starajmo se trezno«, »Zdravo staranje« v skupinah in družabništvih).
--	---

	<i>Podcilji s predlaganimi ukrepi</i>
C8 Skrb za celostni razvoj občine na področju SPO: skrb za sodelovanje deležnikov, uresničevanje strategije SPO Žiri ter povezanost s svetovno in slovensko mrežo SPMO	<p>C8.1. Delovanje lokalne akcijske skupine SPO Žiri. Skrbeti za povezovanje, pretočnost informacij in izobraževanje deležnikov, ki delajo na področju kakovostnega staranja ter celostni razvoj programa SPO.</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ U1: Organizirati srečanja lokalne akcijske skupine, od 3 do 4-krat letno z namenom načrtovanja, spremljanja in evalvacije uresničevanja letnih načrtov te strategije; izobraževanja in medsebojnega informiranja. <p>C8.2. Delovanje delovnih skupin za uresničevanje posameznih nalog ali aktivnosti strategije SPO Žiri in večjo povezanost med deležniki.</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ U1: Organizirati srečanja delovnih skupin za uresničevanje aktivnosti letnega načrta. Delavne skupine pod vodstvom določenega koordinatorskega natančneje opredelijo aktivnost, vodijo njeno uresničevanje in evalvacijo. Takšno skupno delo na skupnih ciljeh povezuje deležnike in skupnost. <p>C8.3. Skrb za kakovostno izpeljavo vseh štirih korakov Svetovne mreže SPMO: 1. pregled in analiza stanja, 2. načrtovanje (priprava strategije in nato sprotne načrtovanje, npr. v obliki letnih načrtov), 3. ukrepanje (delo na posameznih akcijah, uresničevanje letnih načrtov), 4. evalvacija oziroma sprotne pregled napredka (pripravo, uresničevanje in evalvacija letnih načrtov Strategije SPO Žiri).</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ U1: poskrbeti za pravočasno pripravo novega letnega načrta v skladu z načinom opisanim v tej strategiji. ✓ U2: poskrbeti za vsakoletno evalvacijo letnih načrtov, 3-letna temeljitejša evalvacija, predstavitev rezultatov evalvacije ožji in širši javnosti ter praznovanje ob doseženih rezultatih. ✓ U3: Zagotavljanje potrebnih sredstev za izvajanje strategije SPO Žiri, proračunskih in po možnosti projektnih (nacionalnih in mednarodnih), donatorskih itd. <p>C8.4. Povezanost s svetovno in nacionalno mrežo SPMO: povezovanje na nacionalni in svetovni ravni za prenašanje dobrih praks.</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ U1: Poskrbeti za vključenost v svetovno in slovensko mrežo starosti prijaznih mest in občin ter za izpolnjevanje obveznosti določenih v mreži. Koordinator in njegovi ožji sodelavci se udeležujejo srečanj nacionalne mreže starosti prijaznih mest in občin. ✓ U2: Vključenost, mreženje in izobraževanje v okviru drugih povezovanj občin.

5. REŠITVE IN NJIHOVO RANGIRANJE

V sklopu priprave Strategije SPO Žiri, so bile, skupaj s člani LAS SPO Žiri in na podlagi dodatne strokovne analize definirane različne rešitve, ki so zapisane v obliki idejnih načrtov za pripravo akcijskih načrtov ter so umeščene v različne kategorije. Le-te se nahajajo v poglavju 5 v Študiji SPO Žiri. Poleg tega je na zadnji delavnici za pripravo strategije potekalo tudi glasovanje za rangiranje identificiranih rešitev, ki se nahaja spodaj. Člani razširjene lokalne akcijske skupine so prejeli vsak tri rdeče in tri rumene liste za glasovanje, katere izmed rešitev se ocenjujejo kot prioritete pri uresničevanju. Rdeči glasovi so za rešitve, ki se jim zdijo prioritete in zato bi si jih želeli uresničevati v prvem letnem načrtu. Trije rumeni listi pa pomenijo njihovo drugo prioriteto izbiro.

Tako identificirane rešitve, njihov opis (idejni načrt) kot samo rangiranje je potrebno pri uresničevanju strategije prednostno upoštevati. Seveda se lahko po potrebi doda nove rešitve ali te nekoliko predela (glede na trenutno okoliščine, potrebe), vendar je spremembe potrebno strokovno utemeljiti in po možnosti tudi predložiti v obravnavo lokalne akcijske skupine.

Rangiranje identificiranih rešitev:

* Skupen seštevek pri glasovanju je narejen tako, da šteje rdeč listek 1 točko, rumen pa pol manj, torej 0,5 točke.

1. **Izboljšana dostopnost oskrbe na domu;** Ustanovitev skupine, sestavljene iz različnih pristojnih sektorjev Občinske uprave, ki v prvi fazi preuči možnosti (zakonodaje, ponudnikov, virov, obstoječih dobrih praks v Sloveniji) in predlaga rešitev ter preveri možnosti njene realizacije.
Glasovanje: **10,5** (9 rdečih glasov in 3 rumene)
2. **Koordinacija prostovoljske pomoči pri manjših opravilih, (manjše) razbremenilne pomoči svojcem in družabništva starejšim;** Priprava koncepta vsake izmed oblik (prostovoljske) pomoči in njene organizacije ter poiskati zadostna sredstva.
Glasovanje: **7,5** (5 rdečih glasov in 5 rumenih)
2. **Vzpostavitev družabniškega prostovoljstva v Domu za starejše Žiri;**
Glasovanje: **7,5** (5 rdečih glasov in 5 rumenih)
3. **Hiša s prilagojenimi stanovanji in skupnimi prostori;** Priprava koncepta in iskanje primerne prostora.
Glasovanje: **6** (4 rdeči glasovi in 4 rumeni)
4. **Vzpostaviti seznam družinskih in drugih neformalnih oskrbovalcev ter jih informirati preko novičnika v fizični obliki.**
Glasovanje: **5** (2 rdeča glasova in 6 rumenih)
4. **Prostorska in programska umestitev dnevnega bivanja in po možnosti drugih razbremenilnih programov pri projektu prenove Zdravstvene postaje Žiri.**
Glasovanje: **5** (5 rdečih glasov in 0 rumenih)
4. **Organizacija rednih usposabljanj za družinske in druge neformalne oskrbovalce in skupine svojcev.**

Glasovanje: **5** (4 rdeči glasovi in 2 rumena)

- 4. Vzpostavitev integriranega sistema informiranja, ki bo povečal široko dostopnost informacij preko informacijske ekipe;** Ustanovitev informacijske ekipe, ki pripravi koncept dela, vsebin, načina organizacije, iskanja potrebnih materialnih in finančnih virov ter po možnosti, pilotno določen segment tudi preveri v praksi.

Glasovanje: **5** (4 rdeči glasovi in 2 rumena)

- 5. Narediti načrt sodelovanja med domom in lokalno skupnostjo.**

Glasovanje: **4,5** (0 rdečih glasov in 9 rumenih)

- 6. Ureditev klopi**

Glasovanje: **4** (4 rdeči glasovi in 0 rumenih)

- 7. Ureditev prostorskih načrtov, površin in prostorov namenjenih uresničevanju drugih ciljev SPMO: skrbeti da bo ureditev centra skladna s SPMO Žiri**

Glasovanje: **3** (2 rdeča glasova in 2 rumena)

- 8. Medgeneracijsko poletno počitniško varstvo otrok.** Priprava koncepta in izvedba ALI razdeliti v dve fazi in v prvi samo priprava koncepta

Glasovanje: **2,1** (1 rdeč glas in 3 rumeni)

- 9. Mesečna intervizijska skupina za vse prostovoljce, ki delajo na področju staranja in sožitja med generacijami.**

Glasovanje: **2** (1 rdeč glas in 2 rumena)

- 10. Pomoč pri e-oskrbi.**

Glasovanje: **1** (0 rdečih glasov in 2 rumena)

- 11. Razširitev Prostoferja za večjo dostopnost prevozov.**

Glasovanje: **0,5** (0 rdečih glasov in 1 rumen)

6. MEHANIZMI ZA URESNIČEVANJE STRATEGIJE

a. LETNI NAČRT (LN)

Namen letnega načrta je, da strateški cilji ne ostanejo zgolj na papirju, ampak lokalna skupnost redno določa nabor konkretnih aktivnosti, ki vodijo v uresničevanje strategije. Gre torej za delo po principu: z majhnimi, rednimi koraki do velikih ciljev. Namen letnih načrtov je tudi, da ohranjajo delo na področju staranja in medgeneracijskega sožitja živo in učinkovito. Tretji cilj letnega načrta je večanje povezanosti na področju dela s starostniki in povezovanju generacij: ko različni deležniki skupaj delajo na skupnih ciljih, so rezultati bolj celostni, manjša pa se fragmentiranost dela. Nenazadnje je letni načrt mehanizem, ki v skupnosti omogočajo razvoj: z vsakim letnim načrtom ima lokalna skupnost bolj realne predstave o tem, kaj želi, zmore in hoče, z vsakim letom lahko preveri, katero področje stoji in na katerem področju je naredila velike korake.

V letnem načrtu so opredeljeni: nabor aktivnosti in krajši opis aktivnosti, prav tako je lahko opredeljeno, zakaj je bila neka aktivnost uvrščena v letni načrt in kako poskrbeti za trajnost. Opredeljeno mora biti financiranje in odgovorni za izpeljavo. K strategiji je priložen prvi letni načrt (priloga 3), po vzoru katerega se naredi nadaljnje letne načrte. V njem so predvideni poleg osnovnega še trije sklopi: opredelitev izvajanja letnega načrta, sklop za podrobnejše spremljanje izvedbe letnega načrta in sklop za evalvacijo letnega načrta. V kolikor se najde ustreznjšo obliko zapisa, se letni načrt lahko prilagodi.

Nabor aktivnosti: osnova za nabor aktivnosti je poglavje »Natančen pregled strateških ciljev in predlagani ukrepi za njihovo uresničevanje« te strategije ter Identificirane rešitve (poglavje se nahaja v Študiji SPO Žiri, ki je priloga tega dokumenta) in njihovo rangiranje (poglavje pet v tej strategiji). Poleg tega je potrebno vedno znova upoštevati tudi:

- a) stanje, potrebe, izzive, želje občanov – tako tistih, opisanih v strategiji kot tistih, ki so (na poglobljen in verodostojen način) identificirana sproti,
- b) strokovne usmeritve in nova strokovna spoznanja,
- c) ugotovitve evalvacije uresničevanja prejšnjega letnega načrta in doseganja ciljev strategije.

Kriteriji izbora aktivnosti:

1. *Letni načrt mora zajemati aktivnosti vseh kategorij (vsaj po eno aktivnost iz vsake kategorije oziroma manj, če ena aktivnost združuje več kategorij):*

- Strateška aktivnost. To je aktivnost, ki prinese velik razvoj na enem ali več področjih. To so po večini aktivnosti, ki potrebujejo več let ponavljanja, da dosežejo svoj strateški rezultat,

prekinjanje aktivnosti (njihova umestitev v en letni načrt, v naslednjega pa ne) lahko predstavlja veliko tveganje. Velikokrat so strateške aktivnosti po naravi take, da se nekaj let premikajo brez večjih rezultatov (večji vložek kot rezultat), nato pa se rezultat eksponentno poveča (in na dolgi rok zmanjša vložek). Praviloma takšne aktivnosti na začetku potrebujejo svojo idejno fazo, v kateri se prvo leto v letni načrt umesti zgolj priprava koncepta, finančnega plana in po možnosti iskanja finančnih sredstev.

- Aktivnost, ki povezuje skupnost. Gre za aktivnosti, kjer je v ospredju, da se poveže čim več deležnikov, ki delajo na skupnem cilju. Skupina deležnikov skupaj določi cilje, natančneje opredeli aktivnost, si razdeli vloge in rezultate evalvira. Praviloma se za to ustanovi delovna skupina, velikokrat s pomočjo lokalne akcijske skupine SPO Žiri, lahko pa se izpelje tudi direktno v okviru lokalne akcijske skupine SPO Žiri. Že pri odločitvi za to aktivnost je važno zanimanje dovolj velikega števila deležnikov za njeno izvajanje, izbere se jo lahko tudi z glasovanjem deležnikov.
- Aktivnost, ki je namenjena najbolj ranljivim. Na sploh so po navadi najbolj ranljivi stari ljudje, ki nimajo aktivne socialne mreže, ki imajo slab ekonomski status, oskrbovalci izpostavljeni izgorevanju. Je pa naloga Starosti prijazne občine, da je tekom let vse bolj seznanjena s tem, kdo so tej ranljivi (skupine in posamezniki) v njihovi občini.
- Aktivnost, ki ima hitre in vidne rezultate. Gre za aktivnosti, ki motivirajo (imajo takojšen učinek za) širšo ali ožjo javnost, včasih tudi deležnike ki delajo na področju staranja in tako ohranjajo kondicijo za uresničevanje strategije.

2. *Letni načrt mora biti sestavljen tako, da ima realne možnosti za izpeljavo in sicer iz dveh vidikov:*
 - Realna možnost za izpeljavo posamezne aktivnosti (z vidika financ, kadrov in participacije deležnikov).
 - Realna možnost za izpeljavo z vidika celote vseh aktivnosti (z vidika financ, kadrov in participacije deležnikov).
3. *Posebno mesto v letnem načrtu imajo aktivnosti, ki so časovno občutljive:* Nekatere je potrebno narediti »zdaj ali nikoli«, saj jih narekujejo okoliščine (npr. naravna katastrofa), priložnosti (npr. določen tip razpisanih sredstev). To ne pomeni, da mora biti vsaka časovno občutljiva aktivnost umeščena v letni načrt, vsekakor pa terjajo poseben premislek.
4. *Trajnostni in uravnotežen razvoj na dolgi rok:* Na dolgi rok je potrebno iskati ravnovesje med tem, da se neko področje vztrajno razvija (kar lahko gre na račun drugih področij in je bolj smiselno, da se ne implementira razdrobljeno) in tem, da se razvija več področij (da se na katero ključno ne pozabi). V tej luči se priporoča tudi, da se vsakič ob pripravi tekočega letnega načrta nekoliko premisli tudi realnost izpeljave naslednjega letnega načrta.

Za posamezno aktivnost se lahko pripravi tudi **akcijski načrt**, v katerem so opisani koraki, ki se jih smiselno razporedi v več zaporednih letnih načrtov. To je posebej aktualno pri strateških aktivnostih. V poglavju pet v Študiji SPO Žiri se nahajajo idejni načrti za uresničevanje posameznih identificiranih rešitev, ki so osnova za pripravo akcijskih načrtov. Morebitni spremembe je potrebno strokovno utemeljiti.

Priprava nabora aktivnosti in letnega načrta je narejena na podlagi usklajevanja treh enakovrednih deležnikov: občinske uprave, deležnikov lokalne akcijske skupine in stroke. Predlagana pot priprave: ožja skupina – imenovana trojka (sestavljena iz občinskega koordinatorskega referenčnega koordinatorskega Inštituta Antona Trstenjaka in dveh predstavnikov lokalne akcijske skupine) pripravi predlog letnega načrta. Ta se predloži direktorju občinske uprave in lokalni akcijski skupini. Ožja skupina glede na komentarje vodi usklajevanje in usklajen letni načrt predloži županu, ki ga potrdi ali pozove k dopolnitvam.

Letni načrt **se sprejme za obdobje** enega leta – od januarja do decembra. Po dogovoru in smiselnosti se lahko izjemoma sprejme tudi načrt za obdobje dveh ali maksimalno treh let.

Postopek sprejemanja: letni načrt sprejema občinski svet (predloži se ga kot priloga proračunu).

b. KADROVSKI VIRI

Za uresničevanje strategije so odgovorni: a. občinska uprava, b. deležniki za področje staranja in medgeneracijskega sožitja v občini, c. strokovni svetovalec.

- a. **Občinska uprava.** V občinski upravi je skladno s pravili Mreže starosti prijaznih mest in občin določen občinski koordinator, za posamezne aktivnosti in naloge v okviru letnega načrta pa se sproti določi pristojnega zaposlenega.

Naloge občine so: vodenje ali sodelovanje pri pripravi, uresničevanju in evalvaciji letnega načrta in strategije, vzdrževanje stika z nacionalno in svetovno mrežo SPMO, po potrebi urejanje novih pogodbenih razmerij z IAT, vodenje ali udeležba na srečanjih lokalne akcijske skupine in po potrebi vodenje ali udeležba na srečanjih delavnih skupin, pomoč pri zagotavljanju prostora, specifične naloge določene v letnem načrtu, po možnosti iskanje projektnih virov financiranja in delo na projektih.

- b. **Deležniki za področje staranja in medgeneracijskega sožitja v občini.** Deležniki sodelujejo prostovoljsko v okviru lokalne akcijske skupine, delavnih skupin, ožje skupine (trojke)¹ in po potrebi ali želji individualno. V kolikor je mogoče, se za prostovoljsko delo na uresničevanju aktivnosti strategije (npr. delo v delavni skupini, lokalni akcijski skupini) podeli materialna ali nematerialna nagrada. Sodelovanje deležnikov pri uresničevanju posamezne aktivnosti letnega načrta se lahko tudi finančno ovrednoti ali ponudi priložnost v obliki razpisa.
- c. V skladu s pogodbo o včlanjenosti Občine Žiri v Slovensko in svetovno mrežo starosti prijaznih mest ali občin, je strokovni svetovalec **Inštitut Antona Trstenjaka za gerontologijo** in medgeneracijsko sožitje. Strokovni svetovalec sodeluje pri uresničevanju dela na strategiji skladno s pravili, Občina pa se lahko z Inštitutom dogovori tudi o dodatnem sodelovanju.

c. FINANČNI VIRI

Uresničevanje strategije se lahko financira iz različnih virov: iz občinskega proračuna, iz obstoječih kadrovskih kapacitet, iz tekočih in novih projektov (npr. nacionalni projekti, projekti LAS, mednarodni projekti, nacionalni programi MDDSZ kot je Mreža medgeneracijskih programov za kakovostno staranje Inštituta Antona Trstenjaka ipd.), lahko se iščejo tudi donatorska sredstva, del uresničevanja sloni na prostovoljskem delu.

Za izvajanje strategije se v proračunu uvede nova postavka: Starosti prijazna občina (uresničevanje strategije in vključenost v Slovensko in svetovno mrežo SPMO).

¹ Trojka (ožja skupina) je sestavljena iz občinskega koordinatorskega, predstavnikov strokovnega izvajalca IAT in dveh predstavnikov LAS. Predstavnik LAS se določita demokratično, predvidoma se vsako leto zamenjata tako da, če je možno, vsi predstavniki LAS pridejo na vrsto za predstavništvo v trojki.

7. EVALVACIJA STRATEGIJE

Evalvacije je **namenjena** učinkovitemu in kakovostnemu izvajanju strategije. Vodilo evalvacije je, da pogled nazaj odpira pogled naprej. Pri tem je še posebej pomembno, da se sproti beleži, kaj vse je bilo že narejenega, saj že doseženi uspehi dajejo skupnosti motivacijo in moč za nadaljnje uresničevanje ciljev. Poleg tega redno in sistematično spremljanje napredka pove, katere so močne in katere šibke točke v skupnosti, katera področja se razvijajo hitreje in katera morda stojijo in bi bilo potrebo pospešiti njihovo uresničevanje, po potrebi dopolniti specifične cilje, ukrepe in možne rešitve. Nenazadnje je namen evalvacije tudi transparentnost dela in poročanje o napredku pri uresničevanju strategije širši javnosti. Beleženje, kaj vse je bilo narejeno in je v tem oziru vezana tudi na obveščanje javnosti.

Za doseganje teh namenov evalvacije **sta predvideni dve vrsti evalvacije**: krajša letna evalvacija in temeljitejša triletna evalvacija.

- **Krajša letna evalvacija** se dela vsako leto pred pripravo letnega načrta in/ali takoj po njegovem zaključku. Obvezno jo je definirati (minimalno kazalnike) v letnem načrtu pred pričetkom izvajanja aktivnosti.
- **Temeljitejša evalvacija** se naredi vsaka tri leta. Le-ta se naredi z vidika rezultatov in z vidika procesa. Med drugim se obvezno preveri doseganje strateških ciljev in specifičnih ciljev ter sodelovanje deležnikov pri uresničevanju strategije.

Obe vrsti evalvacije **pripravlja in vodi** koordinator, v dogovoru pa lahko pri njej bolj ali manj sodeluje ali jo vodi strokovni svetovalec in/ali izvajalci aktivnosti (npr. delovno skupino, lokalno akcijsko skupino). Evalvacijo lahko pripravi v sodelovanju z ožjo skupino (trojko). V vsakem primeru pa jo mora pred končnim izdelkom predložiti najprej Inštitutu Antona Trstenjaka v strokovni pregled, nato pa tudi lokalni akcijski skupini (priporoča se, da je letni evalvaciji vsako leto namenjen del enega od srečanj lokalne akcijske skupine) ter vodstvu občine.

Nekateri predlogi za evalvacijo:

- Evalvacija po principih WHO in kategorijah za izbor (za vsako od aktivnosti koliko je doprinesla k principom ali pa katera aktivnost je najbolje odgovorila posameznemu principu):
 - Razvoj enega ali več področij.
 - Povezovanje deležnikov in skupnosti.
 - Vključevanje ranljivih skupin.
 - Hitri in vidni rezultati.

- Evalvacija realnosti izbora aktivnosti (so imele aktivnosti realne možnosti za izpeljavo?).
- Evalvacija trajnosti in uravnovešenosti izbora aktivnosti.
- Evalvacija doseganja ciljev z aktivnostmi letnega načrta.
- Evalvacija namenjena razvoju posamezne aktivnosti: npr. kaj so bile pri izvedbi aktivnosti močne točke in kaj šibke točke.
- Evalvacija merjenja učinka: npr. kak učinek so imele aktivnosti za udeležence, kak za izvajalce?
- Evalvacija merjenja odmeva: npr. kak odmev je imela aktivnost v širši skupnosti?

Rezultati evalvacije so, vsaj v neki obliki, javno dostopni, so tudi aktivno in poljudno predstavljeni širši javnosti.

8. POSTOPEK SPREJEMANJA STRATEGIJE

Strategija se obravnava na Odboru za negospodarstvo in javne službe družbenih dejavnosti nato pa na Občinskem svetu.

9. PRILOGE

Priloga 1: ŠTUDIJA za področje staranja in sožitja med generacijami v občini Žiri

Priloga 2: Povzetek

Priloga 3: Letni načrt 2024